

СВІТОГЛЯДНИЙ СИНКРЕТИЗМ У ПЕРЕДВЕЛИКОДНІЙ ОБРЯДОВОСТІ УКРАЇНЦІВ БУКОВИНИ

У статті розглядається питання поєднання християнських і дохристиянських елементів у передвеликодній обрядовості українців Буковини. Досліджено символіку верби в календарних обрядах вербної неділі та дохристиянський зміст вербових гілочок як очисників зовнішнього світу. На прикладі буковинського писанкарства показано як можна використати розмальоване яйце в календарних обрядах пасхи. На прикладі передвеликодньої весняної обрядовості простежується синкретизм вірування українців Буковини.

Ключові слова: Великдень; Пасха; яйце; вербова гілочка; життя; смерть; синкретизм.

Постановка проблеми. Найрадіснішою і романтичною порою року як в українців, так і в інших народів світу є весна. Саме навесні з давніх-давен святкували пробудження природи від зимового спочивання, цілковиту перемогу життя над смертю. У день весняного сонцестояння праукраїнці святкували Великий День – Великдень, день, коли і трава зазеленіла, птахи повернулись із зимівлі, риба заворушилась у водоймах, а у людей починається новий господарський рік.

Великдень – це день хвали життєдайному сонцю, день вдячності небесним Богам, а найголовніше верховному Богу Небу-Сварогу та Сонцю-Дажбогу, що знаходиться в цьому Небі, день надії на добро, здоров'я, на повне радісне життя в новому році. Тому не випадково в українців у давнину новий рік починався не в січні, а в березні. З кінця XIX до початку XXI ст. в українців Буковини навесні основним святом є Пасха, яка уособлює воскресіння Христа. Світоглядні й обрядові традиції давнього язичницького Великодня синкретизувалися з християнськими міфологемами Пасхи.

Аналіз досліджень і публікацій. Джерельну основу дослідження становлять матеріали Святого письма християн, які опубліковані ще у 90-х роках XIX ст. [18], а також польові етнографічні матеріали, отримані під час етнографічних експедицій Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича (МЕЕ ЧНУ) за 1982–2014 рр., які зберігаються в етнографічному музеї Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича.

Літератури про дохристиянські вірування східних слов'ян тепер дуже багато, і щорічно безперервно її кількість збільшується, бо наукове дослідження питань етнорелігії українців не припиняється. Серед праць, які стосуються цієї проблематики, можна назвати працю О. Воропая «Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис» [6].

Тритомна праця О. М. Афанасьєва «Поэтические воззрения славян на природу» [3] містить досить

грунтовний опис дохристиянського пантеону східних слов'ян. У ній О. М. Афанасьєв підходить до розгляду питань язичництва із точки зору саме науковця, висвітлює релігійні вірування як духовне надбання слов'ян. Про цінність його досліджень говорить і те, що його праці перевидавалися і мали актуальність і в кінці XX ст. До них належать «Древо жизни» і «Живая вода и вещь слово» [1; 2].

Не менш цікавою є праця М. Мосора «Як русини стали християнами?» [12], яка вийшла у світ наприкінці XIX ст. У ній подається короткий опис язичництва праукраїнців, робиться спроба зробити певну класифікацію язичницьких богів, з'ясувати питання про початки християнства на українських землях і детально описується хрещення Володимиром Великим Київської Русі.

Грунтовний аналіз язичницьких пережитків у пізньому середньовіччі і в новий час дає Г. О. Булашев у праці «Українській народь вь своихь легендахъ и верованияхъ» [4]. У цій монографії, написаній на основі фольклористичного матеріалу, Г. О. Булашев описує ті архаїчні прошарки релігійних вірувань пращурів українців, які дійшли до кінця XIX ст. і досить сильно вкорінилися у світогляді нашого народу.

Однією із найгрунтовніших праць на сьогодні, присвяченій дохристиянським віруванням східних слов'ян, є монографія Б. О. Рибакова «Язычество древних славян» [16]. У ній розглядаються витоки світосприйняття наших предків, простежується періодизація язичництва: дуалістичний анімізм (культ вампірів і бергінь), культ божеств плодovitості (Роду і рожаниць), дружинин культ – Перуна, дається аналіз етногенезу язичницьких богів. Детально досліджені бачення світу стародавніми землеробами IV–III тис. до н. е. на території України і його відлуння в релігійному житті наступних поколінь. Розглядаються витоки слов'ян, святилища і поховальна обрядовість.

Своєрідним продовженням монографії Б. О. Рибакова «Язычество древних славян» є його ж праця

«Язычество Древней Руси» [15]. Вона присвячена ролі стародавньої релігії наших предків в державному і народному житті Київської Русі до прийняття християнства. У ній змальовується високий рівень язичницького світобачення і обрядовості напередодні хрещення Русі. Б. О. Рибаків також показує проникнення язичництва в суспільне життя держави, прикладне мистецтво і в церковну обрядовість.

Мета статті – розглянути дохристиянські і християнські традиції Великодня і Пасхи, виявити синкретичні риси у світогляді й обрядовості українців Буковини.

Виклад основного матеріалу. Відзначали Вербну неділю за тиждень до Великодня (нині за тиждень до християнської Пасхи). У цей день християни святкують важливу подію в історії християнства – в'їзд Христа в Єрусалим, що відбувся перед юдейським святом Пасхою. Відповідно і називається це свято у християнському календарі – Вхід Господній у Єрусалим. Ісус Христос прибув у ту неділю до Єрусалима, щоб разом зі своїми учнями відсвяткувати свято юдейської Пасхи, про що написано у євангеліста Матвія (розділ 21:1-17).

Коли Ісус в'їздив до міста, люди з великою радістю зустрічали його. Уздовж дороги, якою він проходив, стояли маси людей, які, вітаючи його, стелили свій одяг, а інші зрізували віття з дерев і стелили ним дорогу. Христос в'їздив до Єрусалима на ослиці.

Було при цьому багато «книжників і фарисеїв» (ідеологів-жерців юдеїв). Коли вони почули, як радісно люди вітали Ісуса, й побачили, яку пошану вони виявляли до нього, то сказали: «Учителю, заборони своїм учням!» (Щоб вони не прославляли його). Ісус же відповів їм: «Кажу вам, що коли ці замовкнуть, то каміння заголосить!».

Після свого славного в'їзду в Єрусалим Ісус пішов до храму й почав виганяти звідти всяких торгівців і міняйл, кажучи до них: «Написано: «Дім Мій – дім молитви», а ви з нього зробили «печеру розбійників». При цьому Він перевертав грошоміна столи, продавцям голубців – стільці» (Матвія 21:12-13).

А натовп людей усе збільшувався. До Ісуса в храм люди приносили хворих, кривих і сліпих, і він оздоровлював їх. Навіть діти, що були в храмі, голосно вітали його словами: «Осанна Сину Давидовому!». Побачивши всі ті чудесні зцілення, які чинив Ісус, «книжники й фарисеї» ще більше озлобились.

В'їзд Христа в Єрусалим був передбачений прогнозом Захарією. Він сказав такі словами: «Радій вельми, о дочко Сіону, веселись, дочко Єрусалиму, ось Цар твій до тебе гряде, справедливий і повний спасіння, покірний і їде на ослі, і на молодім віслюкові, синові ослиці» (Захарії 9; 9).

У цю неділю (а вона є останньою неділею перед Великоднем) у всіх православних церквах освячується верба (від того ж і назва «Вербна неділя») в пам'ять в'їзду Спасителя в Єрусалим, коли маси людей зустрічали його там пальмовим віттям. Біля церкви заздалегідь наносять вербове гілля, яке священник після відправи скроплює свяченою водою. За звичаєм Православної Церкви, таку освячену вербу парафіяни тримають у цю Вербну неділю в руках під

час Святої Літургії. У деяких церквах тримають також запалені свічки. Освячену вербу беруть з церкви додому й прикрашають нею ікони.

Багато прикмет пов'язано з останньою перед Великоднем неділею. Гілочку свяченої верби кидали на подвір'я під час граду – «щоб град зупинився», вона також допомагала при різноманітних хворобах [6, т. 1, с. 357].

Верба в давні часи в українців вважалась зачателем роду. Спостерігаючи за природою, люди помітили, що весною верба пробуджується однією з перших. В українців, як і в інших слов'янських народів, верба була наділена священними чудодійними властивостями.

У дослідника календарної обрядовості українців С. Килимника є такі слова: «Бити свяченою галузкою верби, що її в Галичині та Буковині називають «шуткою» – звичай ще дохристиянський: він має на меті передати тому, кого б'ють, творчої розбудженої енергії та здоров'я» [9, с. 44–45].

Із впровадженням християнства на українських теренах народна великодня обрядовість змінюється. Поклоніння Небу і Сонцю змінюється поклонінню триєдиному Богові (Бог Отець, Бог Син, Бог Дух). А на час великоднього святкування накладається свято християнської Пасхи, коли святкується воскресіння Ісуса Христа. Проте великодні дохристиянські звичаї та обряди були настільки живучими, що частину з них християнство залучило до свого обряду Пасхи. Ряд дохристиянських великодніх обрядодій і великодньої атрибутики продовжували існувати паралельно зі святковістю воскресіння Христа.

В обрядовості багатьох народів світу зустрічається культ рослин. У стародавніх греків він втілювався у Святі квітів, у римлян називалося зелене свято Русаліями. Подібні свята мали місце у західних слов'ян (поляків, словаків), германських і романських народів.

В українців протягом усього календарного циклу обрядовості простежується пошанування і культ дерев, серед яких виділяються верба, дуб, явір, липа, калина.

Вербові гілочки застромлювали у шматки дерну ще перед святом Юрія, а у Вербну неділю освячували вербові гілочки.

Освяченими вербовими гілочками було прийнято на Буковині виганяти худобу на пасовиська весною, давати їсти хворим або дітям, щоб вони у майбутньому не хворіли. Освяченими вербовим гілочками намагалися відвернути пожежу, грім, грозу та ін.

С. Килимник характеризує художні образи верби у піснях і прислів'ях, наводить два прислів'я з праці І. Франка «Приповідки», що характеризують відношення до верби в Галичині: «Дві речі Бог дав бідним – картоплю та вербу», «Відчепися від мене, а чепися сухої верби», себто, властиво: «Іди до чорта!», «Іди до біса!» [9, с. 53].

Дохристиянським атрибутом великодньої обрядовості в українців Буковини було яйце.

В Україні дослідженням писанок в XIX ст. займалися Ф. Вовк [5] та М. Ф. Сумцов [19]. Останній зазначав, що яйце отримало важливе релігійно-обрядове і символічне значення задовго до християнства у повір'ях і побуті давніх культурних народів, як

символ сонця: «Возвеличення яйця було зумовлене думкою про весняне відродження сонця, а разом з ним усієї творчої сили природи» [19, с. 5].

Яйце зустрічається в давніх міфах поляків, чехів, росіян, білорусів. Існував міф і в українців про те, що на початку творення світу птахи і звірі вели боротьбу за зерно, людина допомогла птахам і за це отримала яйце, в якому було ціле царство [19, с. 7].

Про давність писанок на українських теренах є багато історичних свідчень, які приведені в історико-етнографічних дослідженнях М. Драгоманова, С. Руданського, Ф. Вовка, М. Кордуби, згадуваного вище, М. Сумцова та ін. Незаперечним є факт дохристиянського походження обрядового писанкарства, пов'язаного з Великоднем.

М. Кордуба у етнографічній праці «Писанки на Галицькій Волині» відзначав символічно-ритуальне значення писанок в усьому календарному циклі свят, а не лише на Великодні [10].

Розписуючи писанки весною перед Великоднем, українці не тільки готувались до свята Великого Дня початку нового природного циклу, а й готували писанки для майбутнього ворожіння на здоров'я людини, на майбутній урожай, приплід худоби, вітання весняному Богові-Сонцю, пошанування душ покійників тощо.

На Буковині писанки писали протягом 40 днів посту, але писанкарськими вважались два тижні перед Великоднем [14, с. 4].

Дослідники нарахували понад сто символічних малюнків на писанках, і кожен малюнок мав своє магічно-символічне значення [9, с. 193]. Навіть фарби теж мали певне символічне значення.

Великодні писанки можна поділити на декілька груп за виконаними на них узорами: символічні, рослинні, тваринні, з мотивами господарського життя, християнсько-релігійні (від часу впровадження християнства і особливо з кінця XIX ст.).

У другій половині XX ст. на буковинських писанках з'явилися мистецькі композиції, в яких відображаються інтимно-побутові сцени життя, полювання, випас худоби та ін. [14, с. 5].

На Буковині за способом виконання зустрічались писанки воскової техніки виконання (нанесення воску на яйце кисткою (гисткою, киреткою), мальованки (розмальовані щіточкою різнокольоровими фарбами), шкрябанки (пофарбоване яйце в один колір «прошкрябують» гострим предметом, виводячи різні узори), вільне фарбування різнокольоровими фарбами (сухі фарби різних кольорів розмішують, накладають на яйце і зверху на фарбу ллють трохи води, яка розчиняє фарби і тягне лінії різних кольорів від одного краю яйця до іншого). Останній спосіб виготовлення писанок з'явився вперше у 80-х рр. XX ст. у с. Топорівці, розташованому в Прутсько-Дністровському межиріччі.

Особливо красивими і неповторними є гуцульські писанки. На писанках, виготовлених у Буковинських Карпатах, переважає геометричний орнамент. У різних візерунках відтворюються образи сонця, зірок, поля, блискавки тощо. Рослинні мотиви тут зустрічались дуже рідко. В орнаментативі писанок 30–50-х рр. XX ст.

став відчутним вплив вишивальних узорів, що продовжується і донині. В сучасному гуцульському писанкарстві значна частина писанок тематично відтворює природу – усі чотири пори року, а особливо весну з її яскравою зеленню і розмаїттям квітів. Зображуються гілки дерев, польові квіти, гірські пейзажі.

На Буковині у кінці XX – на поч. XXI ст. виділяються своїм неповторним мистецтвом воскового розпису Ганна Вережак з Яблуниці, Параска Лахман з Конятина, Василина Фрей, Марія Григоряк з Мариничів, Марія Господарюк з Розтків, Василина Сумаряк з Усть-Путилі, Наталія Скидан з Селятина, Мелана Пилипко, Євдокія Том'юк з Довгопілля, Євдокія Нестор з Малого Дихтинця, Аксинія Чокан з Тораків та багато інших.

Як правило, писанкарка виконувала щорічно до свята Великодня від кількох десятків до кількох сотень писанок. Так, наприклад, М. Огородюк зазначає, що бували роки, коли згадувана вже А. Чокан з с. Тораки «до Великодня писала по 500 яєць. І що характерно – писанки не повторювали одна одну» [14, с. 42].

Колорит мариничівських писанок червоняво-жовтий, переважно на чорному фоні. Головні лінії – білі. Переважає червоний, іноді вкраплюється незначна частина рожевого, голубого чи яскраво-зеленого кольору. Колір тут відіграє важливу роль як ефектний засіб емоціонального впливу. Писанкарки приділяють велику увагу врівноваженню кольорових плям на зображуваних предметах, орнаментах, квітках. Але це врівноваження зводиться не тільки до рівної «вагомості» розташування кольорових плям у композиції, саме розміщення кольорів у межах зображення робить таке, при якому жодна з частин не здається переважаною кольором, який би заважав сприйняттю писанки в цілому. Колорит мариничівських писанок досить стійкий, він зберігається протягом століть. У 80–90-х рр. XX ст. поширилось застосування зеленого й блакитного кольорів, що збагатило мистецьку палітру мариничівських жінок-писанкарок.

Особливої майстерності досягли дихтинецькі майстрині у виконанні зооморфних мотивів. Цей вид орнаменту переважає тут над рослинними візерунками. У трактуванні образів тварин у другій половині XX століття помітне намагання передати рухи оленів, коней та птахів [8, с. 5]; інколи навіть традиційній композиції з конем чи оленем біля дерева писанкарки надають пейзажно-сюжетного забарвлення.

Протягом останнього століття колорит путильських писанок зазнав певних змін. На початку століття активно поширилося поєднання жовтого та червоного кольорів на глибокому червоному фоні. У 50–80-ті роки жовті і червоні кольори часто влаштовуються на чорному тлі. Щодо зеленого кольору, то він вживається епізодично.

Що стосується самої орнаментативі, то на вижницьких писанках часто зустрічаються геометричні мотиви: квадратики, трикутники, часом смечки або гілочки, та обов'язковим ще є безконечник, який здавна був властивий українським писанкам [11, с. 5]. Безконечник уособлює вічне буття, тобто вічно буде кінь бігати, смереки зеленітимуть, а родина, що святкує, буде вічно жити в зелених Карпатах.

Щодо писанок села Плоска, то вони мають більш спрощений орнаментальний декор, що проявляється як в елементах орнаментальних мотивів, так і в композиційній будові візерунків. Переважають поясно-полюсні композиції з простими ромбічними укладами екваторіальних поясів і розетками та розбивка на два бічних поля з різними варіантами хрестових мотивів.

На Буковинській Гуцульщині можна в кольорах писанок побачити співставлення жовтих та зелених кольорів на жовтому або коричневому полі. Досить рідко ці основні кольори доповнюють червона та фіолетова фарби [7, с. 427].

У селах Буковинської Гуцульщини помітний вплив сіл Стебні та Довгопілля Верховинського району Івано-Франківської області – колорит жовтих, червоних або оранжевих кольорів на чорному фоні. Інтенсивніше, ніж у XIX ст., застосовується використання рослинних мотивів. Тенденція підбору кольорів у написанні писанок перегукується з кольорами народних костюмів цих сіл. Так, у Конятині в традиційному народному одязі переважають яскраві кольори, а в с. Дихтинці в одязі спостерігається збіднення кольору, тому писанки дещо темніших тонів. Подібні залежності орнаменталізації одягу і писанок спостерігаються і в інших районах Гуцульщини [13, с. 69].

Писанки с. Підзахаричі, що розкинулось під горами у виході Черемошу на передгір'я, мають переважно геометричну орнаменталізацію. Простоті побудов орнаментальних мотивів відповідає і невідгадливості композиційних розподілів писанок на бічні поля. Поширені різні варіанти хрестоподібних мотивів, трикутники, зірки, кільця. В сучасному восковому розписі досить часто домінуючими мотивами стають зооморфні образи: оленя, птаха, риби. При цьому олені зображуються парами по чотири або по вісім. Овальні чи прямокутні поля з досить експресивними зображеннями тварин отримують обрамлення багаторядної геометричної орнаменталізації. Колорит писанок початку XXI ст. має жовто-білі кольори з локальними плямами зеленого і фіолетового. Усі ці кольори виступають на коричнево-вишневому фоні. Колористика сучасних писанок доповнюється ще й червоним кольором. Відомі писанкарі цього села: Бойчук Ганна, Бойчук Василя, Касян Марія.

Геометричним орнаментом і на початку XXI ст. виділяються писанки с. Усть-Путиля, що знаходиться в місці злиття Білого і Чорного Черемошів. Окреслені виразним білим контуром, присутні мотиви ускладнених хрестоподібних побудов різноманітних трикутників-зубців, геометричних розеток-зірок, дзвіночків. Колористика будується на співставленні жовтих і білих кольорів на коричневому чи теракотовому фоні. В орнаменталізації писанок 60-х років XX ст. поширюються впливи вишивальних узорів. Ця тенденція характерна і для творчості сучасних майстрів. Серед них особливо виділяється П. Тодосійчук з Дихтинця. Її писанки вражають яскравістю колориту і витонченою майстерністю у побудові композицій та орнаментальних мотивів. У розписах цієї майстрині найбільше проявляється традиційна для села кольорова гама.

У гуцульському селі Черногузи переважають мотиви хреста на бічних полях. Інколи це хрестики простої будови з центральним ромбом і бічними трикутниками, частіше це ускладнена комбінація прямого хреста з косим. Поширені різноманітні розетки, більші за розмірами мають назву «ружки», менші – «зірки». Рослинна орнаментика представлена типовими мотивами: «смерічка» та «фасольки». Колорит вирішений у жовто-білих фарбах з локальним введенням зелених плям. Фон витримано в бордових або чорних кольорах. В останньому варіанті чорний колір пом'якшують великі бордові плями «капанок».

Великим гуцульським центром розпису писанок є с. Розтоки. Джерела орнаментальних форм у цьому осередку йдуть від давніх писанкових візерунків, наприклад, у творчості М. Господарюк. Це відчувається і в розміщенні орнаментального декору, і в золотисто-червоних барвах, підсилених зеленим кольором, які виступають на темно-бордовому фоні. Уважне ставлення до орнаментальних форм у традиційних мотивах, таких, як «сорок клинців», «безконечник» та в новіших стрічкових поясах. Подібні орнаментальні мотиви зустрічаються і в інших районах України [17, с. 42]. Поряд із геометричними формами вводяться у декор зооморфні мотиви «риби», «метелики» тощо.

Характерними рисами писанкового воскового розпису с. Дихтинці є те, що поряд з ширшою манерою виконання розпису зустрічаємо і каліграфічно тонкі розписи, побудовані на ритмічному співставленні стрічок, укладених із краткованих трикутників і ромбів, при домінуючих мотивах складного прямого хреста та «вітрячка». Колорит стриманий, у наборі жовто-оранжевих та білих кольорів на чорно-бордовому тлі. У сучасних писанках гама кольорів ширша.

У Передгірній зоні Буковини більш традиційні орнаментальні форми характерні для писанок с. Банилів-Підгірній. Тут поширені композиції з трикутників, класичний мотив «сорок клинців», мотив «очка», побудований зі складної комбінації трикутників. Різнокольорові трикутні клинці отримують несподівану назву «огірочки». Колорит вирішений в оранжево-білих кольорах на бордовому фоні.

У минулому на Буковині великодні писанки виготовляли за допомогою природних барвників. Для фарбування яєць використовували відвари яблуневої та дубової кори, вільхових гілок, лущиння цибулі, кропиву, квіти мальви, сажу тощо. Найбільш поширеною була червона фарба, яка означала радість життя, любов, надію на одруження для молодих. Жовта фарба – це сонце, зорі і місяць, а господареві урожай, тепло, продовження роду. Зелена – весна, воскресіння природи, багатство рослинного і тваринного світу. Поєднання червоного кольору з білим означає пошану до духів предків, духів природи, подяку їм за охорону від злих сил. Чорний з білим колір – жалоба, повага до духів. Жовто-бронзова фарба означає Матір-Землю, її щедроту стосовно людини. Поєднання кількох фарб (чотирьох-п'яти) означає родинне щастя, мир, любов.

Жителі села у давні часи йшли до священного гаю, де піснями, танцями-хороводами славили життєдайне сонце, котили по землі писанки і галунки (яйця, пофарбовані в один колір), закликаючи весну для людей, тварин і майбутнього врожаю.

Писанкою дівчата намагались заворожити хлопців, а господарі – урожай, приплід худоби, здоров'я всій сім'ї. Писанкою вітали весняне сонце, з писанкою навесні виганяли перший раз худобу на пасовисько, нею віддавали пошану покійникам як на цвинтарі, так і при даруванні дітям, вважаючи, що діти є втіленням духів дідів-прадідів. Шкаралупу з писанки кидали на дах хати, на город та на воду з магичною метою.

Висновки.

1. Отже, у передвеликодній обрядовості в українців Буковини в наш час спостерігається синкретизм

дохристиянських і християнських вірувань, які проявляються в наданні особливих властивостей дереву (гілки верби) та великодній писанці.

2. Світоглядні й обрядові традиції давнього язичницького Великодня синкретизувалися з християнськими міфологемами Пасхи, тому дуже часто як пересічні громадяни, так і науковці, а особливо масмедіа, зазвичай ототожнюють ці свята.

3. Однак Великдень і Пасха є двома різними святами двох різних релігій: слов'янського язичництва і християнства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Афанасьев А. Н. Древо жизни / А. Н. Афанасьев. – М. : Современник, 1982. – 464 с.
2. Афанасьев А. Н. Живая вода и вешее слово / А. Н. Афанасьев. – М. : Советская Россия, 1988. – 512 с.
3. Афанасьев А. Н. Поэтические воззрения славян на природу / А. Н. Афанасьев. – Т. 1. – Москва, 1865. – 804 с.; Т. 2. – Москва, 1865. – 788 с.; Т. 3. – Москва, 1865. – 842 с.
4. Булашев Г. О. Український народь въ своихъ легендахъ и верованіяхъ / Г. О. Булашев. – К. : Типографія Императорского Университета св. Владимира, 1909. – 516 с.
5. Волков Ф. К. Отличительные черты южнорусской народной орнаментики / Ф. К. Волков / Труды третьего археологического съезда. – К., 1878. – С. 180–325.
6. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис / О. Воропай. – Т. 1. – Мюнхен, 1958. – 448 с. – Т. 2. – Мюнхен, 1966. – 442 с.
7. Гуцульщина. Історико-етнографічне дослідження. – К. : Наукова думка, 1987. – 472 с.
8. Ільницький А. Писанка – історія нашого життя / А. Ільницький // Освіта України. – 1998. – 15 квітня. – 12 с.
9. Килимник С. Український рік в народних звичаях в історичному освітленні / С. Килимник. – Т. 3. – Вінніпег–Торонто, 1962. – 372 с.
10. Кордуба М. Писанки на Галицькій Волині / Мирон Кордуба // Матеріали до українсько-руської етнології. – Л., 1899. – Т. 1. – С. 169–210.
11. Маруняк В. Писанка – послання від попередніх поколінь / В. Маруняк // Чернівці. – 1995. – 21 квітня. – 10 с.
12. Мосора М. Якъ русини стали христіянами / М. Мосора. – Львів, 1897. – 42 с.
13. Онищук О. Символіка української писанки / О. Онищук. – Торонто, 1985. – 176 с.
14. Писанка на Путильщині. – Путила, 1994. – 59 с.
15. Рыбаков Б. А. Язычество древней Руси / Б. А. Рыбаков. – М. : Наука, 1987. – 784 с.
16. Рыбаков Б. А. Язычество древних славян / Б. А. Рыбаков. – М. : Наука, 1981. – 608 с.
17. Свята та обряди Радянської України. – К., 1971. – 272 с.
18. Святе письмо старого і нового завіту. Переклад П. Куліша, І. Левіцького, І. Пулюя. – Нью-Йорк, 1944. – 825 с.
19. Сумцов М. Ф. Писанки / М. Ф. Сумцов. – К., 1891. – 49 с.

А. Г. Кожолянко,

ЧНУ ім. Юрія Федьковича, г. Черновці, Україна

МИРОВОЗРЕНЧЕСКИЙ СИНКРЕТИЗМ В ПРЕДПАСХАЛЬНОЙ ОБРЯДНОСТИ УКРАИНЦЕВ БУКОВИНЫ

В статье рассматривается вопрос сочетание христианских и дохристианских элементов в предпасхальной обрядности украинской Буковины. Исследована символика ивы в календарных обрядах вербного воскресенья и дохристианский содержание ивовых веточек как очистителей внешнего мира. На примере буковинских писанок показано как используется раскрашенное яйцо в календарных обрядах Пасхи. На примере предпасхальной весенней обрядности прослеживается синкретизм верования украинцев Буковины.

Ключевые слова: Великдень; Пасха; яйцо; ивовая веточка; жизнь; смерть; синкретизм.

А. Н. Kozholianko,

Yuriy Fedkoych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine

IDEOLOGICAL SYNCRETISM IN EASTER RITES UKRAINIAN BUKOVYNA

The article examines the combination of Christian and pre-Christian elements in the Easter rites Ukrainian Bukovina. Studied symbolism willow calendar rituals of Palm Sunday and pre-Christian content willow twigs what makes them different world. In the example shown Bukovina Easter eggs can be used as a painted egg in calendar rituals of Passover.

Most joyous and romantic time of year in Ukrainian and in other nations is spring. Just spring anciently celebrated nature's awakening from hibernation, the complete victory of life over death. On the day of the spring solstice pre Ukrainians celebrated the Great Day – Easter, the day when the grass turned green, the birds returned from hibernation, fish stirred in water, and people starting a new business year.

Easter – a day of praise viable sun, a day of gratitude heaven and gods, and most importantly the supreme god of the sky and the Sun-Svarog-Dazhbog that is in the heavens, a day of hope for good health, full of joy of life in the New Year. It is no accident because in ancient Ukrainian in the New Year began not in January, and in March.

Willow in ancient times was considered a pioneer in the Ukrainian kind. Observing nature, people noticed that willow spring awakens one first. In Ukrainian, as in other Slavic peoples, willow was endowed with sacred miraculous properties.

With the introduction of Christianity in Ukrainian folk territory Easter ritual changes. Adoration of the sky and sun worship of the Triune God changes (God the Father, God the Son, God the Spirit). And at the time of the Easter celebration superimposed Christian holiday of Easter, when celebrated the resurrection of Jesus Christ. However, pre-Christian Easter customs and rituals were so tenacious that of Christianity are attracted to its ordinance of the Passover. A number of the Christian Easter and Easter rites and attributes continued in parallel with the solemnity of Christ's resurrection. In the 19th Century Bukovina under pressure from the authorities and Christian leaders (even in remote Bukovinska Hutsulia) confirmed Christianity, although some rites holiday voskresyannya Christ continue to exist to this day.

Key words: *easter; easter; egg; willow twig; life; death; syncretism.*

Рецензенти: *Горбаченко Т. Г., д-р філос. наук, професор;
Лозко Г. С., д-р філос. наук, професор.*

© Кожолянко О. Г., 2015

Дата надходження статті до редколегії 18.03.2015 р.